

Iată ce spune el în această privință : „există și cazul invers, când articulația sunetului *l* nu se produce imediat în urma exploziei consoanei după care se găsește acesta, ci întârzie puțin; și în acest caz apare înaintea lui *l* o semi-vocală (*b*) care însă nu trece la vocală plină (*o*), astfel că *l* rămîne vocalic. Am notat cîteva asemenea cazuri și cred că nu au o însemnătate prea mare pentru aceste dialecte, dar sînt totuși interesante pentru natura lui *l* vocalic”¹.

Dintre limbile slave, bulgara cunoaște acest fenomen, dar numai în parte².

Se poate deci considera că dezvoltarea unei semivocale înaintea lui *l* este o inovație proprie graiurilor sîrbești de la noi. Și nu este exclus ca această inovație să fie urmarea unei influențe a limbii romîne. Ipoteza capătă temei dacă vom face o comparație între aceste cuvinte și maniera de a se pronunța de către romîni împrumuturile slave care conțin pe *r* sau pe *l* : *pîlc* (**pôlk*), *gîlcă* (**gôlka*), *mîrc*, *tîrbănos*, *gîrclean*, *mîrșav*³, etc. din *mrk*, *îrbuh*, *grkljan*, *mršav*.

3. *l* final.

În limba sîrbocroată comună *l* consonantic a trecut la *o* atunci cînd se găsea la sfîrșitul silabei sau la sfîrșitul cuvîntului. Fenomenul s-a petrecut în sec. XIV—XV și a cuprins majoritatea graiurilor dialectului ștokavian, exceptînd unele graiuri ale dialectului prizreno-timocean⁴.

În graiurile sîrbești de pe teritoriul, R.P.R., *l* final se păstrează în graiul din Svinița, în graiul carașovenilor și, în parte, în graiul din Recaș.

Svinița : *stêlna*, „stearpă”, *telci*, „viței”, *stol*, „masă”, *sol*, „sare”, *se okisél*, „s-a acrit”, *bil*, „am fost”, *kazál*, „am spus”, etc.

Carașova : *kítal*, *u_dol*, *debel*, *bel*, *popivál*, *ostál*, *pobilél*, etc.⁵.

Clocotici : *pitál*, „am întreat”, *imál*, „am avut”, *čuvál*, „am păzit”, *kazál*, *umrl*, etc.

Nermet : *bil*, *pitál*, *pošítal*, *ošítal*, „am plecat”, etc.

Fenomenul este normal pentru aceste graiuri, avînd în vedere că ele păstrează unele arhaisme a căror evoluție întregită în limba comună este anterioară acestuia cu cel puțin două secole. De aceea, ne vom limita doar la semnalarea lui. Mai interesantă este, însă, situația lui *l* final în graiul din Recaș, despre care vom spune cîteva cuvinte.

În capitolul „Graiuri cu *t* neschimbat” în care se ocupă și de Recaș, P. Ivić arată că în acest grai uneori *l* final se pronunță ca un sunet bilabial (*u*)¹. În realitate, *l* final în graiul din Recaș se găsește în trei situații :

1) se păstrează : *okrúgal*, „rotund”, *topal*, „cald”, *vésél*, *bel*, *débel*, „gros”;

2) a trecut la *o* : *je bacio*, *udario*;

3) se pronunță *u* : *kupiu*, *uzeu*, *biu*.

Deși materialul de care dispunem nu ne permite să tragem concluzii definitive, se pare totuși că *l* final se păstrează la adjective, a trecut la *o* la

¹ A. Belić, *Дујалекти*, p. 91.

² Aceasta depinde de poziția lui *l* : *lb* trece la *o* cînd e urmat de o consoană. Vezi K. Mircev, *Историческа граматика на българския език*, Sofia, 1958, p. 127—129, precum și bibliografia citată pentru dialecte. Fenomenul este consemnat în locul respectiv de A. Belić dar fără să se tragă concluzii. A. Belić, *op. cit.*, p. 110.

³ Ultimele patru exemple sînt dialectale. Vezi resp. ALR II harta Nr. 275. ALR II harta nr. 2214, ALR I harta Nr. 38, ALR I harta Nr. 62. Vezi și mai jos grupul *čr*.

⁴ Vezi P. Ivić, *op. cit.*, p. 109.

⁵ Vezi E. Petrovici, *op. cit.*, p. 84

⁶ P. Ivić, *op. cit.*, p. 210.